

Agenda

- Relevante standarder
- Definisjoner i NRS 9
- Hva sier regnskapsloven?
- Virkeområde og metodeanvendelse
- Kontinuitetsmetoden
- Oppkjøpsmetoden
- Refleksjoner

Relevante standarder

- Schwenche m.fl. – Årsregnskapet i teori og praksis
- NRS 9 Fusjon
 - <http://www.regnskapsstiftelsen.no/regnskap/regnskapsstandarder/nrs-9-fusjon/>
- NRS 17 Virksomhetskjøp og konsernregnskap
 - <http://www.regnskapsstiftelsen.no/regnskap/regnskapsstandarder/nrs-17-virksomhetskjop-og-konsernregnskap/>

Agenda

- Relevante standarder
- Definisjoner i NRS 9
- Hva sier regnskapsloven?
- Virkeområde og metodeanvendelse
- Kontinuitetsmetoden
- Oppkjøpsmetoden
- Refleksjoner

OT vs. OD selskap

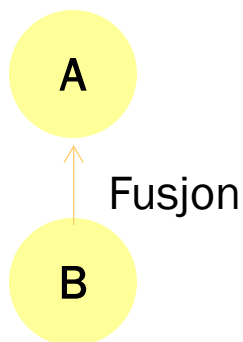
- Overtakende selskap (OT)
 - Det selskapet som overtar eiendeler, rettigheter og forpliktelser
- Overdragende selskap (OD)
 - Det eller de selskapene som overfører sine eiendeler, rettigheter og forpliktelser til et annet selskap

Ulike juridiske fusjonsformer

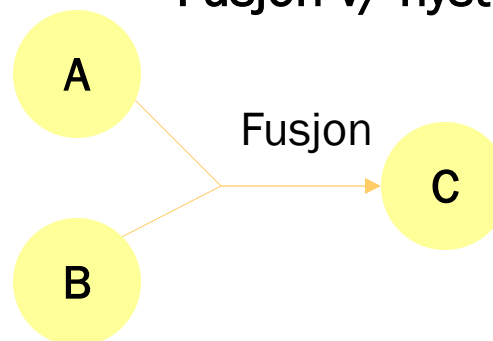
- Opptaksfusjon
- Fusjon ved nystiftelse
- Konsernfusjon (trekantfusjon)
- Fusjon mor-datter
- Fusjon datter-datter

Ulike juridiske fusjonsformer

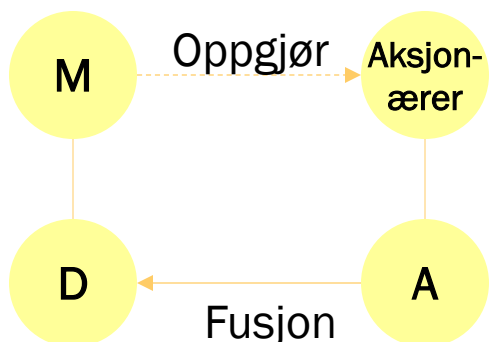
Opptaksfusjon

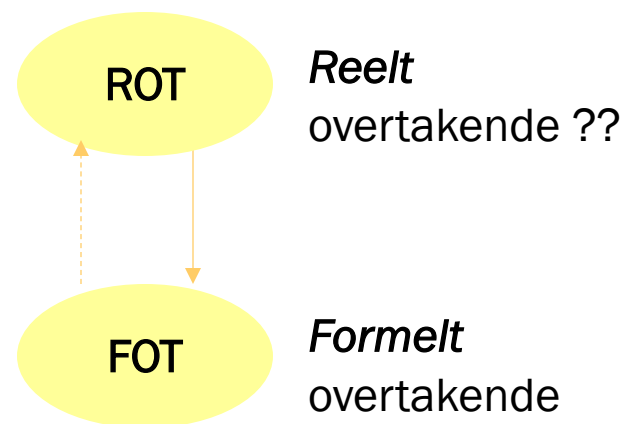
Fusjon v/ nystiftelse

Konsernfusjon

Omvendt fusjon

Begreper

- Vederlagsaksjer
 - Vederlagsaksjer er de aksjene som utstedes som vederlag til aksjeeierne i det overdragende selskapet
- Tilleggsvederlag
 - Aksjonærene i overdragende selskap kan motta et tillegg som ikke må overstige 20 % av det samlede vederlaget
- Kontroll
 - Makt til å styre de finansielle og driftsmessige prinsipper for innfusjonerte eiendeler og forpliktelser i den hensikt å oppnå fordeler
- Identisk eiersammensetning
 - De fusjonerende selskapene har tilnærmet samme eiersammensetning før og etter fusjonen
- Betinget vederlag

Begreper

- Vertikal fusjon
 - En vertikal fusjon er en fusjon hvor et datterselskap og dets morselskap fusjonerer
- Horisontal
 - En horisontal fusjon er en fusjon som ikke er vertikal
- Oppkjøpstidspunktet
 - Tidspunktet for oppnåelse av kontroll
- Samme kontroll
 - Selskap er under samme kontroll dersom en eier eller eiergruppe gjennom avtale eller på annen måte har kontroll i hvert av de fusjonerende selskapene både før og etter fusjonen

Agenda

- Relevante standarder
- Definisjoner i NRS 9
- Hva sier regnskapsloven?
- Virkeområde og metodeanvendelse
- Kontinuitetsmetoden
- Oppkjøpsmetoden
- Refleksjoner

Regnskapsloven

- § 1-9 definerer fusjon
 - Som fusjon regnes sammenslåing som nevnt i aksjeloven § 13-2 og allmennaksjeloven § 13-2, samt sammenslåing som omfatter annen regnskapspliktig og som gjennomføres på tilsvarende måte. Som fusjon regnes også en sammenslåing som nevnt i allmennaksjeloven §§ 13-25 til 13-36, jf. aksjeloven §13-25, om fusjoner over landegrensene når kontantvederlaget som ytes til aksjeeierne i det overdragende selskapet ikke overstiger 20 prosent av det samlede vederlaget.

Regnskapsloven (forts.)

- § 5-14 regulerer regnskapsmessig behandling
 - Fusjon skal regnskapsføres som egenkapitaltransaksjon med overdratte eiendeler og gjeld som tingsinnskudd i det overtakende foretaket.
 - Ved fusjon ved stiftelse av nytt foretak skal eiendeler og gjeld i et overdragende foretak som i realiteten må anses som et overtakende foretak, likevel videreføres til balanseførte verdier

Agenda

- Relevante standarder
- Definisjoner i NRS 9
- Hva sier regnskapsloven?
- Virkeområde og metodeanvendelse
- Kontinuitetsmetoden
- Oppkjøpsmetoden
- Refleksjoner

NRS 9 Fusjon

- Virkeområde
 - Fusjoner som nevnt i RL § 1-9, uavhengig av om overdragende selskap har virksomhet eller ikke
 - Avhengig av fusjonens *reelle innhold* skal fusjoner regnskapsføres til enten:
 - Virkelig verdi (oppkjøpsmetoden)
 - Regnskapslovens hovedregel
 - Kontinuitetsmetoden
- Fusjon er en *egenkapitaltransaksjon*
 - med overdratte eiendeler og gjeld som tingsinnskudd i det overtakende foretaket

NRS 9 Oppkjøps- vs. kontinuitetsmetoden

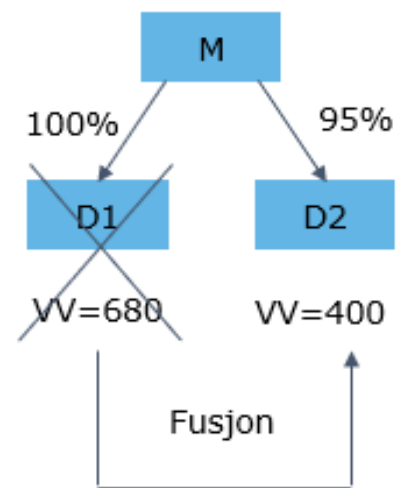
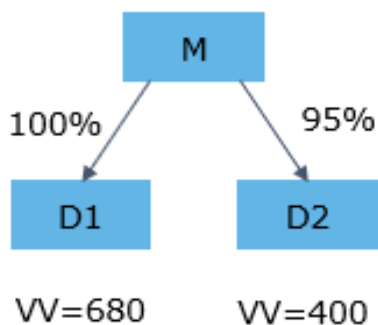
- En fusjon som er en regnskapsmessig transaksjon, skal regnskapsføres etter *oppkjøpsmetoden* – øvrige fusjoner regnskapsføres etter *kontinuitetsmetoden*
- Kontinuitetsmetoden innebærer at
 - eiendeler og forpliktelser i det overdragende selskap skal videreføres med
 - balanseførte verdier i selskapsregnskapet (*selskapskontinuitet*), eller
 - balanseførte verdier i konsernregnskapet til overtakende selskap (*konsernkontinuitet*)

Transaksjon eller kontinuitet?

- RL § 4-1 nr. 1: «transaksjoner skal regnskapsføres til verdien av vederlaget på transaksjonstidspunktet»
 - Forarbeidene til regnskapsloven (NOU 1995:30):
 - En transaksjon består av en ytelsen og et vederlag
 - Får anvendelse når partene i transaksjonen fatter beslutning på grunnlag av sammenheng mellom ytelse og vederlag
 - Regnskapsmessig transaksjon skal ha et reelt innhold
 - Transaksjonen er gjennomført hvis det har funnet sted overføring (endring) av risiko og kontroll

Kontinuitetsmetoden SKAL brukes

- Alle vertikale fusjoner (mor/datter fusjoner)
- Alle horisontale fusjoner under samme kontroll med mer enn 90 % i hvert av de fusjonerende selskapene.

- Identisk eiersammensetning

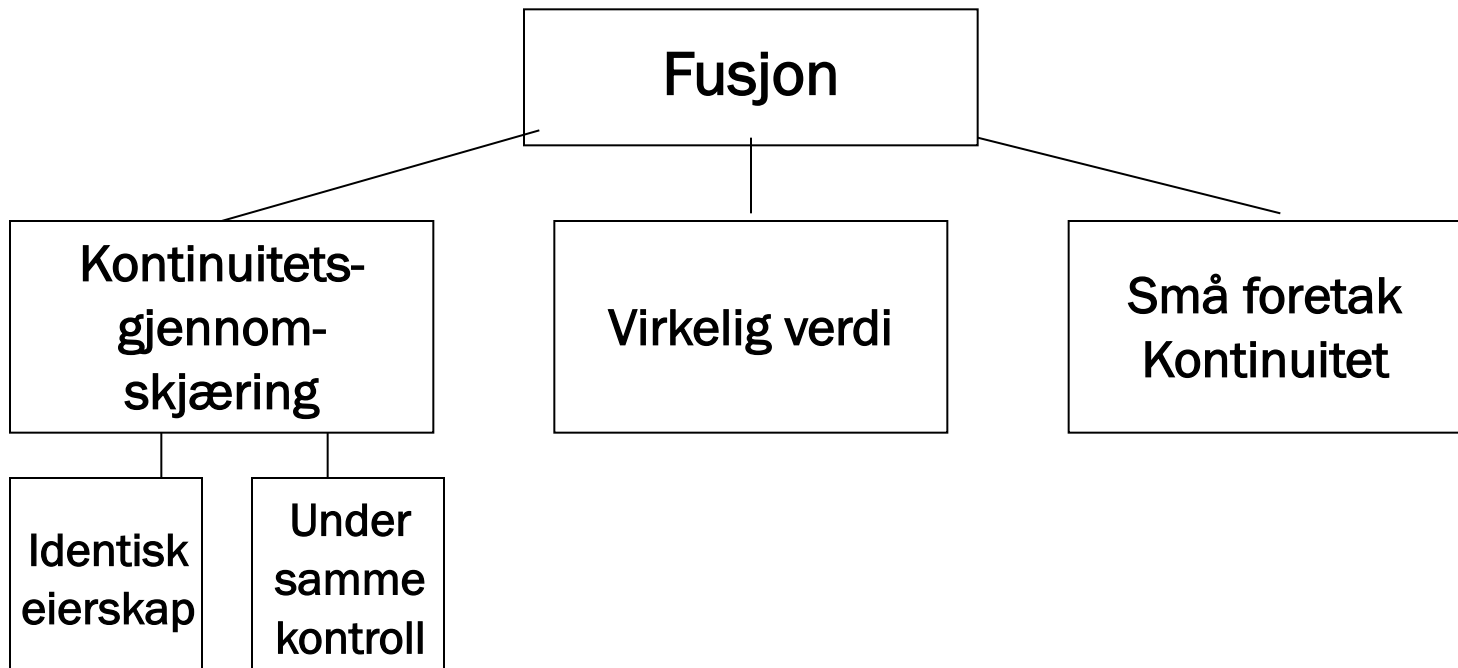
Oppkjøps- eller kontinuitetsmetoden?

- Fusjoner som ikke faller inn under de beskrevne typetilfellene (jfr. forgående foil), skal man vurdere om oppkjøps- eller kontinuitetsmetoden skal benyttes – f.eks.
 - horisontal fusjon mellom selskaper under samme kontroll hvor det foreligger kontroll med 90 % eller mindre i ett eller flere av de fusjonerende selskapene
 - MEN hvor går «gulvet»?
- Rettvisende bilde
 - Substans foran form

Små foretak

- RL § 5-16 Unntaksregel for små foretak
 - Ved fusjon mellom eller fisjon av små foretak kan eiendeler og gjeld i de fusjonerende eller fisjonerte foretakene videreføres til balanseførte verdier.
- NRS 8 Punkt 10.3 fusjon mellom små foretak – utfyller regnskapslovens bestemmelser
 - Kan velge å anvende unntaksregelen for den enkelte transaksjon
 - Alle de fusjonerte foretakene må *hver* for seg være små etter regnskapsloven

Transaksjon eller kontinuitet – oppsummering

Agenda

- Relevante standarder
- Definisjoner i NRS 9
- Hva sier regnskapsloven?
- Virkeområde og metodeanvendelse
- **Kontinuitetsmetoden**
- Oppkjøpsmetoden
- Refleksjoner

Regnskapsmessig behandling av fusjon etter kontinuitetsmetoden

- Vertikal fusjon er fusjon mellom mor og datter. Horisontal fusjon er fusjon som ikke er vertikal.
- *Konsernkontinuitet* er hovedregel ved vertikal fusjon
 - Åpnet for bruk av selskapskontinuitet dersom regnskapsmessig overtakende selskap ikke utarbeider konsernregnskap som rapporteres til Regnskapsregisteret og som omfatter selskapet som innfusjoneres
- Selskapskontinuitet er eneste tillatte løsning for regnskapsføring av horisontal fusjon
- Fusjonsutgiftene resultatføres, mens emisjonsutgiftene føres til fradrag i egenkapitalen
- Tidspunkt
 - Hvilket som helst tidspunkt, dog ikke senere enn aksjelovgivningens ikrafttredelsestidspunkt

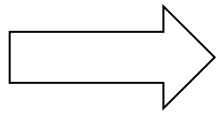
Egenkapitalvirkninger – horisontal fusjon

- Egenkapitalens sammensetning skal i størst mulig grad videreføres (prinsippet kommer også til anvendelse ved konsernfusjon)
 - Overkurs korrigeres slik at AK og overkurs i det fusjonerte selskaper er lik summen av AK og overkurs i de fusjonerende selskapene før fusjonen
 - Overkurs kan ikke bli negativt
 - Fond for vurderingsforskjeller er summen av fond for vurderingsforskjeller i de fusjonerende selskapene
 - Annen EK korrigeres residualt

Egenkapitalvirkninger – horisontal fusjon

- Med vederlag
 - Kontinuitetsdifferanse:
Netto balanseført verdi av overdratte eiendeler

$$\begin{aligned} & - \text{Nominell kapitalforhøyelse hos OT} \\ & = \text{Kontinuitetsdifferanse} \end{aligned}$$

Fusjonen kan ikke gjennomføres i tilfelle med negativ kontinuitetsdifferanse

Egenkapitalvirkninger – vertikal fusjon

- Uten vederlag
 - Differansen mellom morsselskapets balanseførte verdi av aksjene i datter og datterselskapets netto regnskapsførte verdi i konsernregnskapet ved konsernkontinuitet (i selskapsregnskapet ved selskapskontinuitet) føres mot annen egenkapital i det fusjonerte selskapet

Case: Egenkapital- virkninger – kontinuitet

a) Positiv kontinuitetsdifferanse

	OT	OD	Fusjons balanse	
Anl. midler		20		20
Oml. midler	60			60
	<hr/>			
	60	20	0	80
	<hr/>			
Aksjekap	30	10	5	45
Overkurs		5	-5	0
Annen EK	30	5		35
	<hr/>			
	60	20	0	80
	<hr/>			

Virkelig verdi OT: 90

Virkelig verdi OD: 45

Kapitalutvidelse: $(45/90)*30 = 15$

Kontinuitetsdifferanse: $20 - 15 = 5$

Case: Egenkapital- virkninger – kontinuitet

b) Negativ kontinuitetsdifferanse

	OT	OD	Fusjons balanse	
Anl. midler		20		20
Oml. midler	60			60
	60	20	0	80
Aksjekap	50	10	5	65
Overkurs		5	-5	0
Annen EK	10	5		15
	60	20	0	80

Anses
selskapsrettslig
som tegning til
underkurs
=> ikke lovlig

Virkelig verdi OT: 90
Virkelig verdi OD: 45

Kapitalutvidelse: $(45/90) * 50 = 25$
Kontinuitetsdifferanse: $20 - 25 = -5$

Case: Egenkapital- virkninger – kontinuitet

c) Samme eksempel som foran, men ”snudd”

	OD er nå OT	OT er nå OD	Fusjons balanse	
Anl. midler	20			20
Oml. midler		60		60
	20	60	0	80
Aksjekap	10	50	-30	30
Overkurs	5		30	35
Annen EK	5	10		15
	20	60	0	80

<p>Virkelig verdi OT: 45 Virkelig verdi OD: 90</p>
--

<p>Kapitalutvidelse: $(90/45) * 10 = 20$ Kontinuitetsdifferanse: $60 - 20 = 40$</p>

Agenda

- Relevante standarder
- Definisjoner i NRS 9
- Hva sier regnskapsloven?
- Virkeområde og metodeanvendelse
- Kontinuitetsmetoden
- **Oppkjøpsmetoden**
- Refleksjoner

Regnskapsmessig behandling av fusjon etter oppkjøpsmetoden

- Fusjon som er virksomhetskjøp, skal regnskapsføres etter oppkjøpsmetoden
 - Funnet sted en regnskapsmessig transaksjon hvor det er oppnådd kontroll over netto eiendeler og forpliktelser
 - Identifiserbare eiendeler og forpliktelser i det overdragende selskapet balanseføres til virkelig verdi i det fusjonerte selskapet. Goodwill anses som en residual.

Oppkjøpsmetodens «fire steg»

- Identifikasjon av overtakende part
 - Selskapsrettslig lik regnskapsmessig overtakende part når indikatorene ikke gir entydig løsning
- Identifikasjon av oppkjøpstidspunktet
 - Kontroll (ofte ved vedtaket i generalforsamlingen)
- Måling av anskaffelseskost
- Tilordning av anskaffelseskost
- Ingen virksomhet
 - Fusjoner hvor overdragende selskap ikke har virksomhet, regnskapsføres i tråd med de tre første punktene ovenfor, likevel slik at det er adgang til å regnskapsføre goodwill knyttet til differansen mellom utsatt skatt målt til henholdsvis nominell verdi og nåverdi (såkalt skattegoodwill)

Steg 1: Identifikasjon av overtakende part

- Identifisere en regnskapsmessig overtakende part for å kartlegge hvilken selskap som skal videreføre sine balanseførte verdier
 - Overtakende part er det selskapet hvis eier får kontroll over det fusjonerte selskapet. Det selskapet som utsteder vederlagaksjene, er vanligvis også regnskapsmessig overtakende part.
- I noen unntakstilfeller vil det selskapet som yter vederlag likevel ikke være overtakende part
 - Omtales som omvendt oppkjøp. Typisk når vederlaget utgjør eierandeler og juridisk overtakende part har lavere verdi enn selskapet eller virksomheten som kjøpes.

Steg 1: Identifikasjon av overtakende part

- Indikatorer ved identifisering av regnskapsmessig overtakende part
 - Relative stemmerettene i det fusjonerte selskapet
 - Stor minoritetsandel samlet på en eller en gruppe eiere – sprett eierskap for øvrig
 - Sammensetning av styrende organer
 - Sammensetning av selskapets ledelse
- Omvendt oppkjøp må også vurderes iht. disse indikatorene
- Ikke entydig hvem som er overtakende part
 - Tillatt å anta at juridisk kontroll = regnskapsmessig overtakende part

Steg 2: Identifikasjon av oppkjøpstidspunktet

- Oppkjøpstidspunktet er tidspunktet for oppnåelse av kontroll.
- Regnskapsføring av fusjonen påbegynnes på oppkjøpstidspunktet
- Vedtatt av generalforsamlingen, men avhengig av forholdene ved den konkrete fusjonen
 - Kreditorers eventuelle innsigelser
 - Konkurransemyndigheter
 - Konesjon

Steg 3: Måling av anskaffelseskost

- Anskaffelseskost består av *vederlag* + *fusjonsutgifter*. Vederlaget måles på oppkjøpstidspunktet til virkelig verdi, og består av summen av følgende elementer:
 - Vederlagsaksjene
 - De aksjene som utstedes som vederlag til aksjeeierne i det overdragende selskapet
 - Betinget vederlag
 - Med betinget vederlag forstås vederlag som er betinget av, eller hvor størrelsen bestemmes av, en eller flere fremtidige hendelser
 - Tilleggsvederlag
 - Aksjonærene i overdragende selskap kan motta et tillegg som ikke må overstige 20 % av det samlede vederlaget

Steg 3: Måling av anskaffelseskost

- Måling på et tidligere tidspunkt enn oppkjøpstidspunktet?
 - Kan bruke hvis det ikke foreligger indikasjoner på vesentlige verdiendringer
- Trinnvise kjøp (kjøp av aksjer på et tidligere tidspunkt)
 - Måles til virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet
- Emisjons- vs. fusjonsutgifter
 - Emisjonsutgifter føres til fradrag i egenkapitalen, mens fusjonsutgifter inngår i anskaffelseskost
- Betinget vederlag inngår i kostprisen til virkelig verdi
 - Ikke krav om sannsynlighetsovervekt (jfr. NRS 13)
 - Nåverdivurdering ved vesentlig utsettelse

Steg 3: Tilordning av anskaffelseskost

- Anskaffelseskost tilordnes identifiserbare eiendeler og forpliktelser til virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet, med goodwill som ufordelt differanse.
- Virkelig verdi beregnes ut fra estimert verdi på eiendeler og forpliktelser ved frivillig salg mellom villige, velinformerte parter. Virkelig verdi er upåvirket av kjøpers planer for den oppkjøpte virksomheten.
 - *Identifiserbare eiendeler*
 - Materielle og immaterielle eiendeler
 - Forpliktelser (gjeld, pensjonsforpliktelser, ...)
 - Ikke tillatt å avsette for restruktureringskostnader som oppstod som følge av oppkjøpet

Steg 3: Tilordning av anskaffelseskost

- Retningslinjer for å operasjonalisere prinsippene for estimering av virkelig verdi i standarden – merk følgende:
 - Adgang til å videreføre balanseført verdi på varer (unntatt råvarer = gjenanskaffelseskost) hvis forskjellen mot virkelig verdi ikke er vesentlig
 - Adgang til å bruke nominell verdi på fordringer og forpliktelser hvis forskjellen mot nåverdi ikke er vesentlig
 - Ikke regnskapsførte betingede forpliktelser i det oppkjøpte selskapet skal også måles til virkelig verdi
 - Alle immaterielle eiendeler identifiseres, med mindre verdsettelse er vanskelig og identifisering derfor ikke kan forsvares ut fra en kost-/nyttebetraktning

Steg 4: Goodwill

- Goodwill er en residual
 - Normalt positiv

Hva er egentlig goodwill?

"Goodwill may be thought of as the differential ability of one business, in comparison with another or an assumed averaged firm, to make a profit (Hughes, 1982, s. 7-8)

Regnskapsmessig et

residual begrep:

Forskjellen mellom vederlaget og virkelig verdi av netto eiendeler i en foretakstransaksjon.

Superprofitt
Abnormal earnings

"Sekkepost" / "restpost"

- a) Merverdi identifiserbare eiendeler
- b) Ikke balanseførte identifiserbare eiendeler og gjeld
- c) Markedsverdi av fortsatt drift i overtagende
- d) Markedsverdi av forventede synergier
- e) Feilmåling av vederlag
- f) Over/underbetaling som følge av salgs prosessen

Kjerne goodwill

Foreløpig fastsettelse

- Skal fastsettes innen utgangen av første påfølgende regnskapsår
- Kun reflektere forhold som var til stede på oppkjøpstidspunktet
 - Ikke anledning til å justere tilordning på bakgrunn av hendelser etter oppkjøpstidspunktet
 - Endres som om verdiene hadde vært innregnet på oppkjøpstidspunktet

Case: Regnskapsføring av ulike fusjonstilfeller – transaksjon

	OT	OD		Identifiserbare merverdier OD:	
FoU		5		Merverdi bygg	30
Anleggsmidler	45	10		Merverdi patentrettigheter	10
Omløpsmidler	60	15		Restrukturering	20
	105	30			
				Virkelig verdi:	
Aksjekapital	40	10		Selskap OT	150
Overkurs	20			Selskap OD	100
Annen EK	30	10			
Gjeld	15	10		Netto tidsinnskudd	100
	105	30		Kapitalutvidelse = $(100/150)*40$	27
				Overkurs (residual)	73

Case: Regnskapsføring av ulike fusjonstilfeller – transaksjon

Merkverdianalyse (gitt 20 % skatt)	
Aksjekapital	10
Annen EK	10
Merverdi bygg	30
Merverdi patent	10
Restrukturering	-
Utsatt skatt	- <u>8</u>
	52
Tingsinnskudd	100
Goodwill	48

Case: Regnskapsføring av ulike fusjonstilfeller – transaksjon

	OT		OD		Elimineringer		SUM
Goodwill					48		48
FoU			5				5
Patent					10		10
Anleggsmidler	45		10		30		85
Omløpsmidler	60		15				<u>75</u>
							<u>223</u>
Aksjekapital	-	40	-	10	-17		- 67
Overkurs	-	20			-73		- 93
Annen EK	-	30	-	10	10		- 30
Utsatt skatt					-8		- 8
Gjeld	-	15	-	10			- <u>25</u>
							- <u>223</u>
Sum		-		-	-		-

Agenda

- Relevante standarder
- Definisjoner i NRS 9
- Hva sier regnskapsloven?
- Virkeområde og metodeanvendelse
- Kontinuitetsmetoden
- Oppkjøpsmetoden
- Refleksjoner

Takk for oppmerksomheten!

Kontakt detaljer:

Navn: Terje Heskestad

Epost: terje.heskestad@uia.no

Mobil: 414 36 110